Hallintovaliokunnalle
Viite: HE 161/2026 vp

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä.

Arene kannattaa opiskeluperusteisen oleskelulupajärjestelmän väärinkäytösten ehkäisemistä. Uusien menettelyjen on samalla turvattava hakijan oikeusturva ja mahdollistettava opintojen aloittaminen ajallaan.

Arene esittää, että kielitaidon selvittämisessä hyödynnetään korkeakoulun jo hyväksymiä asiakirjoja, lisäselvityspyynnöt kohdennetaan perusteltuihin epäilyihin ja hakijoille annetaan yhtenäiset tiedot lupavaatimuksista. Ammattikorkeakoulujen opetusresursseja ei tule sitoa saman kielitaidon toistuvaan selvittämiseen.

Arene tarkastelee esitystä ammattikorkeakoulujen ja niissä opiskelevien kansainvälisten osaajien näkökulmasta. Hallintovaliokunnan vastuualueeseen liittyvistä kysymyksistä Arene painottaa lupamenettelyjen toimivuutta, viranomaisten ja korkeakoulujen työnjakoa sekä hakijan oikeusturvaa.

Perheenyhdistämistä tarkastellaan opiskelijarekrytoinnin ja opintojen suorittamisen kannalta. Ammattikorkeakoulujen tavoitteena on, että Suomessa koulutetut kansainväliset opiskelijat valmistuvat ja työllistyvät suomalaiseen työelämään. Lupamenettelyjen ennakoitavuus tukee tämän tavoitteen toteutumista.

Kielitaidon arvioinnissa on vältettävä päällekkäistä työtä

Esityksen mukaan korkeakoulun hyväksymä kielitaitoselvitys ja korkeakoulun siitä antama asiakirja olisivat lupaharkinnan lähtökohtana. Arene pitää tätä perusteltuna. Riittävä opetuskielen taito on opiskelun edellytys ja viranomaisen on voitava selvittää perusteltu epäily puutteellisesta kielitaidosta. Opiskelijavalinnasta päättäminen kuuluu korkeakoululle.

Arene pitää yhteistä asiakirjamallia tarpeellisena, jotta korkeakoulu voi dokumentoida hyväksymänsä kielitaitoselvityksen yhdenmukaisesti. Hakija toimittaa asiakirjan lupahakemuksensa yhteydessä. Lupaviranomainen ratkaisee oleskeluluvan edellytysten täyttymisen. Mahdollisessa lisätietopyynnössä on yksilöitävä havaittu puute ja tarvittava selvitys. Tietojen luovutuksen on perustuttava lakiin. Hakijaa on kuultava ennen kielteistä ratkaisua ja päätöksen perusteet on esitettävä ymmärrettävästi.

Opiskelijan on päästävä aloittamaan opinnot ajallaan

Ammattikorkeakoulu järjestää opetuksen lukukausien ja opintojaksojen aikataulujen mukaan. Myöhässä saapuva opiskelija voi jäädä paitsi perehdytyksestä ja käytännön opetuksesta, jota ei voida kokonaan korvata etäopiskelulla. Viivästys voi siten aiheuttaa lisäohjauksen tarvetta ja hidastaa opintojen etenemistä.

Arene esittää, että uusien menettelyjen ohjeet, asiakirjamallit ja viranomaisten yhteydenottokäytännöt valmistellaan huolellisesti ennen niiden käyttöönottoa. Lupakäsittelyyn on varattava riittävät resurssit erityisesti ennen lukukausien alkua. Hakijan tulee tietää etukäteen, mitä selvityksiä tarvitaan ja mitä sääntöjä hänen hakemukseensa sovelletaan.

Perheenyhdistämisen muutokset koskevat myös opiskelijarekrytointia

Esityksessä opiskelijalta edellytettäisiin pääsääntöisesti vuoden oleskelua Suomessa oleskeluluvalla ennen perheenjäsenen hakemuksen jättämistä. Lisäksi perheenjäsenen hakemuksen enimmäiskäsittelyaika muuttuisi 90 päivästä yhdeksään kuukauteen. Asumisaikavaatimus ja hakemuksen käsittely ovat erillisiä vaiheita, joiden yhteisvaikutus voi pidentää perheen erossaoloa. Enimmäiskäsittelyaika ei kuitenkaan tarkoita jokaisen hakemuksen toteutuvaa käsittelyaikaa.

Arene ei ota tässä lausunnossa kantaa perheenyhdistämisen yleiseen maahanmuuttopoliittiseen sääntelyyn. Ammattikorkeakouluille olennainen riski on, että perheen erossaolo vähentää perheellisten hakijoiden halukkuutta ottaa opiskelupaikka vastaan tai vaikeuttaa opintoihin keskittymistä. Tämä koskee myös ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hakevia, joilla on jo työkokemusta.

Arene pitää tärkeänä, että poikkeuksellisen painavaan syyhyn tai lapsen etuun perustuva mahdollisuus poiketa asumisaikavaatimuksesta toteutuu yksilöllisen harkinnan perusteella. Hakijalle on annettava selkeät tiedot asumisaikavaatimuksesta, hakemuksen käsittelyajasta ja siitä, miten poikkeamisperusteet esitetään. Asumisaikavaatimuksen ja käsittelyajan yhteisvaikutuksia on seurattava erityisesti perheellisten opiskelijoiden opiskelupaikan vastaanottamisen ja opintojen etenemisen kannalta.

Toimeentulovaatimuksen on oltava ennakoitava

Esityksen asetusluonnoksessa opiskelijan toimeentulon lähtötaso on 800 euroa kuukaudessa, mikä vastaa esityksessä kuvattua nykyistä tasoa. Kyse ei siten ole lähtötason välittömästä korotuksesta. Arene pitää tärkeänä, että hakija erottaa oleskeluluvan vähimmäisvaatimuksen opiskelun todellisista kokonaiskustannuksista, joihin kuuluvat myös lukuvuosimaksut.

Viranomaisten ja korkeakoulujen yhteisessä hakijaviestinnässä on täsmennettävä vaadittavat varat, niiden kattama ajanjakso ja hyväksyttävät selvitykset. Tietojen tulee olla saatavilla ennen opiskelupaikan vastaanottamista. Tulevien tasonmuutosten vaikutuksia opiskelumahdollisuuksiin on arvioitava yhdessä lukuvuosimaksujen kanssa.

Toimeenpanossa on seurattava vaikutuksia ammattikorkeakouluihin

Arene esittää, että toimeenpanon seurannassa erotetaan ammattikorkeakouluopiskelijat muista opiskelijaryhmistä. Esitettyä muutosta ei tule käsitellä seurannassa kaikkia korkeakouluopiskelijoita samalla tavalla koskevana muutoksena. Ulkomaalaislain yleisiin hylkäämis- ja peruuttamisperusteisiin siirtyminen nimittäin koskee esityksessä toisen asteen opiskelijoita ja kaikkien opiskelijoiden perheenjäseniä.

Hakemusmäärien lisäksi tarvitaan tietoa lisäselvityspyynnöistä, opintojen alusta myöhästyneistä opiskelijoista ja korkeakoulujen selvitystyöhön käyttämästä ajasta. Opintojen etenemistä, valmistumista ja Suomessa työllistymistä tulee seurata tutkintotasoittain. Seurantatiedon avulla voidaan kohdentaa tarkempi selvitys tilanteisiin, joissa opintojen aloittaminen tai eteneminen vaikeutuu.

Seuranta tulee toteuttaa ensisijaisesti olemassa olevia rekisteritietoja hyödyntämällä. Korkeakouluille mahdollisesti tarvittava täydentävä tiedonkeruu on rajattava tietoihin, joita ei muuten saada. Havaittuihin käsittelyviiveisiin ja päällekkäiseen selvitystyöhön on puututtava jo toimeenpanon aikana, jotta ammattikorkeakoulujen voimavaroja voidaan käyttää opiskelijoiden opetukseen ja ohjaukseen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Jari Multisilta

puheenjohtaja

Anna Välimaa

toiminnanjohtaja